

Sønderjylland 1932.

Af Thade Petersen.

1. Grænsen.

Det forholdsvis fordragelige Syn paa Grænsedragningen, der var kommen til Orde i 1930 og 31, gør sig endnu gældende et Stykke ind i 1932. Ved et Ungdomsmøde i Haderslev betegnede Professor Joh. Tonnesen Nordslesvig som et Grænseland af første Rang (H. 4. 1., Av. 5. 1.)^{*)}, og da Hitler i April talte ved et stort Møde i Flensborg, nævnte han slet ikke Spørgsmaalet om eventuel Grænserevision (H. 23. 4.). Imidlertid blev der blæst nyt Liv i Spørgsmaalet, da Redaktør E. Schrøder i August krævede Toldgrænsen ved Kongeaaen og Nordslesvigs økonomiske Tilslutning til Tyskland. (H. 18. 8.). Den tyske Vælgerforening sluttede sig til dette Krav (H. 10. 9. og 27. 10.) og det nazistiske Blad »Der Angriff« lod skinn igennem, at det ikke ansaa Spørgsmaalet for løst (H. 20. 10.). Handelskamret i Flensborg erklærede Tilslutningskravet for begrundet (H. 21. 10.). Landu. Bauernbund vil ikke nøjes med at faa Toldgrænsen flyttet til Kongeaaen, men ogsaa Statsgrænsen (H. 27. 10.). Imidlertid gør Landbrugskamret Indsigelse mod Toldgrænseflytningen (H. 14. 11.), »Københavnener Presse« ligeledes. (H. 4. 11.) og da Schrøder midt i December holdt en Radiotale om Grænseforhold, nævnte han slet ikke Revisionsønsket (H. 13. 12.).

Den tyske Regering har stillet 50 Millioner Mk. til Raadighed til Laan til Grænseegnene (H. 11. 9.) og Nazisterne dannede en Grænseafdeling med Pastor Peperkorn i Fjølde som Leder (H. 29. 9.).

2. Nationalt Liv.

a) Dansk sydfor Grænsen.

I Begyndelsen af Aaret blev Tyskernes Holdning overfor Danskerne sydfor Grænsen noget skarpere, end den ellers havde været i den nærmest foregaaende Tid (H. 17. 2.). Imidlertid arbejdedes der paa dansk Side støt videre, og man fik bl. a. en Kirke- og Mødesal indrettet i Kobbermøllen (Gr. S. 88, Av. 15. 2.). I den danske Menighed blev der i 1931 døbt 40 Børn, konfirmeret 65 (deraf 4 i Sles-

^{*)} H = Hejmdal 1932, Av. = Flensborg Avis 1932, L. = Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeritidende 1932, Gr. = Grænsevagten 1932. Desuden findes der fyldige Oplysninger i Sprogforeningens-, Skole-, medicinal- og andre institutionelle Beretninger, som jeg imidlertid har anset det for overflødig at anføre enkeltvis, da der jo her kun kunde blive Tale om at nævne en enkelt af de fyldige Oplysninger, de bringer hver paa sit Omraade.

vig), viet 2 Par og begravet 52 (H. 6. 6., Gr. S. 115). Fyldige Oplysninger om Arbejdet dernede gaves paa det danske Aarsmøde i Flensborg d. 11. 6. (Av. 13. 6., Gr. S. 242) og paa Grænseforeningens Sendemandsmøde, hvor Foreningens Medlemsantal opgaves til 41,663, og dens Regnskab balancerede med ca. 100,000 Kr. (Gr. 178 ff.). Ved Valget til den tyske Rigsdag sank Stemmeantallet i 6 Valgdistrikter, mens det dog i andre gik frem (H. 1. 8., Gr. S. 274 ff. og 385 ff.). De sydslesvigske Ungdomsforeninger har voksende Tilslutning, nu 563 Medlemmer mod 443 i 1931. Ogsaa Landboforeningen har Tilgang. Den har nu 188 Medlemmer, 17 flere end i Fjor (H. 31. 5.). Den slesvigske Forening vokser ligeledes i Byerne. Dens Flensborgafdeling har nu 3663 Medlemmer (158 Fremgang) og Gottorpdelingen har 250 (60 Fremgang) (H. 13. 6.).

b) Tysk i Nordslesvig.

Mod Slutningen af 1931 rejste Tyskerne Krav om dansk Studentereksamen paa Tysk (Gr. S. 14 og 34, H. 4. og 21. 12. 1931). I Januar blev Pastor Prahl indsat som tysk Præst ved Frue Kirke i Haderslev (H. 11. 1.). Den tyske Højskole i Tinglev faar nu dansk Statsunderstøttelse (H. 11. 3.). Ny tyske Privatskoler oprettes i Rinkenæs, Hejsager og Over Jersdal (H. 14. 4.). Tysksindede Skolekommissionsmedlemmer danner en egen Sammenlutning (H. 1. 6.). Af de skolepligtige Børn undervistes i 1924 11,45 % paa Tysk, i 1931 14,8 % og i 1932 16,7 % (H. 7. 12.). Den tyske Vælgerforening i Haderslev forlanger, at »Nordschleswigsche Zeitung« skal holde en skarpere Kurs (H. 2. 6.).

c) Dansk i Nordslesvig.

Det nationale Arbejde i Nordslesvig modtog i 1932 flere gode Bidrag som Arv eller Gave. Fra Fyns Stifts Sparekasse modtog Sprogforeningen 1000 Kr. (H. 7. 1.). Ostehandler Jens Peter Larsen og Hustru i København testamenterede 85,000 Kr. til Sprog-, Skole- og Grænseforeningen og den slesvigske Forening samt til en Højskole og to Forsamlingshuse sydfor Grænsen (H. 23. 2.). Efter en Dansker i Amerika arver de nationale Foreninger hver 3519 Kr. (H. 24. 12.). Til kulturelt Arbejde i Uge Sogn har Aalborg ydet 2000 Kr. (H. 11. 3.). Landeværnet har gennem 5 Aar hjulpet de haardest ramte. Dets Driftsregnskab balancerer med 95,805 Kr. (H. 2. 3.).

Af Foreteelser paa den nationale Arbejdsmark skal kun nævnes: Afstemningsdagen fejredes som sædvanlig ved Fester over hele Sønderjylland (H. 11, 2. f.). Ligeledes Genforeningsdagen. I Haderslev deltog 1500 Børn i Flagtoget (H. 16. 6.). Sønderjydsk Idrætsforening har nu 12,777 Medlemmer. Sidste Aar er der kommen 5 Kredse til. Medlemsantallet er steget med 1632. (H. 14. 3.). De nationale Foreningers Aarsmøde havde god Tilslutning. Sprogforeningen havde imidlertid mistet 1564 Medlem-

mer, Den har nu 11.071. Skoleforeningen havde derimod lidt Fremgang her i Sønderjylland, men lidt Tilbagegang norden Aa. Den har nu 19,801 Medlemmer. (H. 4. 7., Gr. S. 298 ff). De danske Ungdomsforeninger holdt Aarsmøde paa Danebod Højskole med 8—900 Deltagere, paa Dybbøl 1500. (H. 23. 7., 25. 7.). Sønderborghus skal ombygges (H. 27. 8.). Skoleforeningen fejrer 40 Aars Jubilæum (Av. 2. 11.). I Juni gjorde Kongeparret sit sædvanlige Besøg hernede. (H. 9. 6.).

3. Politik.

Aarets politiske Hovedbegivenhed var Folkeingsvalget i November. Til dette blev Redaktør Svensson opstillet som konservativ Enekandidat i Haderslev- og Sønderborgkredsene (H. 1. 11.). Fra tysk Side opstilledes Gaardejer Jep Nissen i Jyndeved som Modkandidat til Pastor Schmidt i alle Valgkredse (H. 1. 11.). Et mislykket Forsøg paa at spænde en Erhvervsorganisation for en Partikærre gjorde Bogtrykker Wind i Haderslev, idet han prøvede paa at knytte Haandværkerforeningen til det konservative Parti (II. 20. 6.). Tyskerne vandt vel 80 Stemmer i Sammenligning med Valget i 1929, men i Betragtning af, at Folketallet siden da er vokset med 7 pCt., er det alligevel Tilbagegang (H. 17. 11.). Valgte blev Madsen Mygdal, Grev Holstein, J. P. Nielsen, Hans Hinrichsen, P. Mortensen, Svensson, Johan Nissen og Pastor Schmidt.

De to Venstreforeninger i Tønder Amt sluttedes sammen. Adskillelsen havde haft sit Ophav i Grænsestriden (H. 6. 1.). L. S. holdt et meget bevæget Møde i Aabenraa, hvor Deichgräber forsvarede sig som Slesviger og Kr. Nissen i stærke Ord angreb Hans Petersen, Gramby. (H. 13. 4.).

Som et Bidrag til vor tidligere politiske Historie fortæller H. P. Hanssen om Optanttraktatens Tilblivelse i 1907. (H. 22. og 23. 1.).

4. Samfundsforhold.

I Haderslev Amt fødtes i 1931 1194 Børn, mens der døde 628 Mennesker (H. 21. 9.). Haderslev Bys Indbyggertal voksede med 400 til 15,160. (H. 2. 12.). Sønderborg voksede med 150 til 11,003 (H. 23. 7.). Der er endnu 1000 Krigsenker i Nordslesvig (H. 10. 3.). Udstykningsforeningen har i 10 Aar oprettet 66 nye Hjem (H. 1. 6.). Augustenborg Sindsygehospital er færdigt. Det er det smukkeste og bedst indrettede i hele Landet. Det har Plads til 380 Patienter (H. 29. 3.). Der er inden for Centralforeningen 48 Sygepleje virksomheder i Nordslesvig (H. 10. 5.). Der føres heftig Strid om Sygekassen i Tinglev (H. 30. 8., 2. 9., ff.). Børnenes Helsehjem havde i Sommer 355 Børn (H. 5. 9.). Fattigaarden i Aabenraa er bleven omdannet til et hyggeligt Alderdomshjem (H. 19. 11.) Haderslev havde i August ca. 700 Arbejdsløse (H. 24. 8.). Den sønderjydske Fond

disponerer over 256,450 Kr. for 1933 (H. 16. 12.). Afvandingsanlægget ved Tønder klarer sig godt trods stærk Nedbør og Vestenstorme (Av. 12. 4.). Ved Lægan stod Vandet under Stormen 2 m over normalt, men Digerne er der 3,05 m høje (H. 15. 1.). Afvandingen omfatter 10,000 ha og har kostet 5,8 Millioner Kr. (Av. 10. 2.). Den højeste Vandstand ved Højer Sluse var i 2. Uge af Januar 1,80 m over Normalen, men først ved 2,50 m løber Vandet over i Reservoiret (Av. 14. 1.). Den nordslesvigske Brandkasse likviderer og gaar over til større Selskaber. Den har 27,000 Kr. Underskud (H. 23. 1., 17. 10.). Den alsiske Brandforsikring for Løsøre har forsikret for 61—62 Millioner (H. 17. 9.).

5. Erhverv og Økonomi.

a) Landbrug.

Vojens Mergelselskab har udkørt 109,520 m³ Mergel (H. 5. 2.). Sydals' Regnskabsforening viser en Forrentningsprocent af 0,5 (H. 27. 2.). Landbrugskonsulent Frank hævder, at det sønderjydske Husdyrbrug nu staar paa Højde med det øvrige Jyllands (H. 15. 2.). Siden 1920 er Mælkemængden steget stærkt i alle 4 Amter, mindst dog i Tønder Amt (27 pCt.) og mest i Sønderborg Amt (57 pCt.) (H. 4. 3.). I Begyndelsen af December foranstaltedes en stor Mejeriudstilling i Aabenraa (H. 7. 12.). Antallet af Køer steg i de to sidste Aar med 13,000 og var i 1931 naaet op til 123,000. Antallet af Svin er i samme Tid steget med 152,000. Der er nu her 3,4 Svin pr. Ko mod 3,2 i hele Landet. Der er 41,546 Køer i 105 Kontrolforeninger. Mælkens Fedtprocent er steget fra 3,57 i 26—27 til 3,66 i 30—31 (L. S. 1 ff.). I Løbet af 1931 blev der i mange Mejerier indført Kvalitetsbetaling for Mælken (L. S. 29). Af rødt Kvæg bestod 41 Besætninger med 554 Køer Tuberkulinprøven mod 22 Besætninger med 292 Køer Aaret før (L. S. 52.). Af hollandsk Race er Antallet af kontrollerede Køer fra 762 i 22—23 steget til 2679 i 30—31 (L. S. 101.). Til 130 Mejerier i Sønderjydske Mejeriforening leveredes i 1930 300,259,000 kg Mælk, i 1931 315,216,000 kg (L. S. 110 f.).

Af Svineslagterierne balancerede Aabenraa med 7,473,151 Kroner (H. 23. 1.), Vojens med 2,514,119 Kr. (H. 8. 2.), Rødding med 2,592,440 Kr. (H. 11. 2.). Sønderborg med 6,943,163 Kr. (H. 13. 2.), Skærbæk med 2,194,731 Kr. (H. 12. 3.), Graasten med 5,560,366 Kr. (H. 7. 3.), Bylderup-Bov med 1,443,825 (H. 12. 3.). Efter en foretagen Undersøgelse maa Antallet af Svin antages at være gaaet ned med 27,694 eller næsten 15 % fra 15. 7. 31 til 15. 1. 32 (H. 23. 1.).

Andels-Kreaturkøerforeningen har nu 134 Medlemmer. Den omsatte fra August til Januar 1932 1231 Stykker Kvæg (H. 30. 6.).

I Fællesledelsen af Korthornsavl er der samlet 59 Kontrolforeninger med 1530 Medlemmer og 24,575 Køer (H. 8. 12., L.

S. 801). I Fællesledelsen af rødt Kvæg er der 22 Foreninger med 24 Tyre. Der har været en Fremgang af 5 Foreninger (H. 10. 12., L. S. 785).

Fjerkræslagteriet i Haderslev, der begyndte 17. 11. 31, har faaet god Tilslutning (H. 25. 1.). Fra Nytaar til August slagtede det 60,000 Dyr (H. 5. 8.).

Siden Genforeningen er der i de første 10 Aar dannet 38 Fredsskovplantager med 935 ha.. Til 7 Plantningsforeninger er der udleveret 5 Millioner Løvtræer og 6 Millioner Naaletræer (H. 8. 7.). Til 103 Medlemmer af Nørre Rangstrup Herreds Landboforening er der i 1931 leveret 44,459 Løv- og 96,960 Naaletræer (H. 7. 3.).

b.) Industri og Haandværk.

I Begyndelsen af Aaret paabegyndtes et Foretagende, hvis Resultat imødesaas med store Forventninger, nemlig Boringen efter Salt ved Sønderborg. Forventningerne skuffede imidlertid. Der kom ikke andet ud af Foretagendet end en Lov om, at Raastoffer, der findes i Danmarks Undergrund, tilhører Staten, og saa maaske nogen Oplysning af geologisk Værdi (H. 7. 1., 11. 3., 30. 3., 25. og 26. 4., 18. 6., 26. 10. o a. St.). I Aabenraa oprettedes en Fabrik til Fremstilling af Bilbivogne (H. 22. 1., 26. 8.). Teglværkerne paa Broagerland havde i Foraaret næsten ingen Bestillinger, men fortsatte alligevel Driften (H. 13. 4.). Ved Eliselund ved Aabenraa oprettedes en Mineralvandsfabrik til Fremstilling af 40,000 Flasker daglig (H. 11. 5.). Højspændingsværket har produceret 17,459,200 kwh. Det har leveret 7,600,000 kwh. til Tyskland og modtaget 5,800,000 derfra (H. 25. 5.). Sønderborg-Aabenraa Amters Elektricitetsforsyning har overtaget 7 Lavspændingsværker. Endnu er der 4 tilbage. Salget er steget med 28 % til Lys og 16 % til Haandværkskraft (H. 7. 6., 8. 6.). »Dansk Arbejde« foranstaltede en Udstilling i Aabenraa (H. 13. og 17. 10.).

c) Handel og Skibsfart.

Den sønderjydske Handelsflaade bestod 1930 af 19 Damp- og Motorskibe paa tilsammen 15,786 R. T. Br. og 62 Sejlskibe, paa tilsammen 3,574 R. T. Br. (H. 15. 7.). Skibsfarten er i Januar Kvartal gaet noget ned her som i hele Landet (H. 11. 7.). Da Kolding Eksportmarked maatte lukkes paa Grund af Sygdom, foregik Handelen fra Haderslev og Aabenraa (H. 23. 7., 26. 7., 18. 8.). Til Højer indkom der i 1931 45 større fremmede Skibe, fra Rømø 50 Baade (Av. 20. 1.). En Byttheandel med Tyskland, sat i Værk af private, bragte ingen Fordel (H. 11. 10., 14. 10.). Mælkelaboratoriet »Visby« i Tønder har Forretningsforbindelser med over 25 Lande (H. 5. 12.).

d.) Pengevæsen.

Den særlige Lovgivning om de sønderjydske kommunale Sparekasser forlænges i 10 Aar endnu (H. 18. 2.). Frøs- og

Kalvslund Herreders Sparekasse i Rødding fejrede 50-Aars Jubilæum (H. 15. 1.). Dens Driftsregnskab balancerede med 251,386 Kr., dens Status med 3,882,325 Kr. (H. 27. 6.). Aabenraa Sparekasses Indskud voksede med 315,801 til 6,731,673 Kr. (H. 1. 7.). Derimod maatte Sparekasserne i Bylderup og Østerhøjt lukke paa Grund af Pengemangel (H. 2. 11.). Haderslev Bank har 211,103 Kr. Driftsoverskud (H. 14. 3.). Folkebanken i Aabenraa har indtjent et ret tilfredsstillende Overskud (H. 21. 3.). Derimod maatte Nustrup Bank standse og likvidere (H. 13. 4.). Nordslesvigs Banks Likvidation er nu endt. Underskudet blev 670,000 Kr. (H. 29. 9.). Vest- og sønderjydske Kreditforening havde 1930 1,602,000 Kr. Laan i Sønderjylland, 1931 658,000 Kr. (H. 30. 4.). Sønderjyllands Kreditforening har i alle 5 Serier udlånt 170,116,100 Kr. (Restgæld 164,333,881 Kr.). Den er hidtil efter Omstændighederne kommen godt gennem Krisen (H. 14. 10, 31. 10.). Indtil 10. 3. 32 var der i Nordslesvig indgivet 858 Akkordbegæringar (H. 17. 3.). Til Ordning af Akkorder stilledes der yderligere $\frac{1}{2}$ Million til Raadighed (H. 14. 10.).

e.) Krisen.

Krisen har efterhaanden sat saa mange Spor, at den maa omtales særskilt. Politiet i Haderslev meddeler, at Landmændene i Haderslev Politikreds næsten alle har afmeldt deres Biler (H. 1. 4.). I Aabenraa Politikreds er der bleven afmeldt 80 Biler, i Sønderborg 68 Biler den sidste Dag alene. I hele Sønderjylland er 305 Telefoner (3 %) afbestilt (H. 2. 4.). Jørgen Nissen i Stenderup sættes ud af Gaarden under store Demonstrationer (H. 4. 4. f.). Chr. Nissen, Ellum, og Anker Paulsen sigtes for Forsøg paa ulovlig Tvang under et Møde i Haderslev (H. 16. 4., 20. 4.). En lang Række ansete danske Landmænd peger paa den nationale Fare ved Krisen og henvender sig til det danske Folk (H. 12. 4.). Det sønderjydske Venstre kræver, at Ejendomme ikke maa drives til Tvangssalg for Junirestancer 1931, at Tvangsaflevering af Valuta skal ophæves, at Ejendomsbeskatningen skal ændres, og at der træffes særlige Foranstaltninger for Sønderjylland (H. 20. 4.). Erhvervene hævder, at Akkorderne er skæbnesvangre for Handel og Haandværk (H. 6. 5.). Der forestaar i Sønderjylland 1230 Tvangsauktioner for Restancer af Juni Termin 1931 (H. 23. 5.). I Haderslev Jurisdiktion er der tinglæst ca. 800 Høstpantebreve. De er mere brugt her end i det øvrige Land (H. 23. 5.). Kr. Nissen, Ellum, skriver i »Nordschleswigsche Zeitung« og støtter den tyske Agitation (H. 17. 9.). Der stilles Forslag om yderligere 500,000 Kr. til Akkordordning i Sønderjylland (H. 14. 10.). Fra 1. 4. 31—31. 3. 32 har 138 af de Ejendomme, som Hypoteklaanefonden har Panteret i, været til Tvangssalg. Fonden har overtaget 77 af dem (H. 1. 11.). L. S. tager Magten i Haderslev Amts Landboforening og vrager Wiuff som Formand (H. 29. 11.). Kr. Nissen, Ellum, blev sat ud af Gaarden (Av. 5. 5.) 6—700 protesterer imod Udsættelsen (Av. 10. 5.).

Kriseagitationen gjorde sig bl. a. bemærket ved, at et Møde i Haderslev under Ledelse af Kr. Nissen og Kylling gjorde Forsøg paa at storme Sønderjyllands Kreditforening (H. 22. 3.). En Forsamling af 500 Mennesker hindrede Afholdelsen af Auktion over Kr. Nissens Gaard i Ellum (H. 23. 3., 26. 3.). Statshusmændene nægter at slutte sig til Landmændenes Sammenslutning, L. S. (H. 23. 5.). Kylling skulde sidde en Bøde af for Stormen paa Kreditforeningen, men blev løsladt, da den blev betalt af andre (H. 10. 8.).

f.) S a m k v e m.

I 1932 gik det stærkt ud over Jernbanerne, især de smalsporede Smaabaner. Kort efter Nytaar overtog Statsbanerne de alsiske Smaabaner og nedlagde dem paa Mommarkbanen nær. Ligeledes nedlagdes et Par normalsporede Sidebaner, nemlig Broagerbanen og Tørsbøl—Padborgbanen (H. 22. 1., 23. 1., 27. 2., 2. 3., 1. 7.). I Haderslev Amt foreslog et nedsat Udvalg at nedlægge Christiansfeldlinjen, men ingen af de andre (H. 26. 2.). Den giver nemlig 32,586 Kr. Underskud (H. 1. 3.). Amtsraadet vedtog ogsaa at nedlægge Skodborgbanen (H. 21. 10.). Banerne bragte Amtet over 100,000 større Underskud end beregnet (H. 28. 11.). Samtidig med alt dette meddeles, at Planen om Flytning af Aabenraa Banegaard foreløbig er skrinlagt (H. 30. 11.). Naturligvis gjordes der Indsigelse mod de fleste af disse Nedlæggelser (H. 1. 2.). Navnlig var Rutebilejerne fortrydelige over, at Staten fik Koncessionen paa Bilruter, der skulde træde i de nedlagte Baners Sted (H. 29. 2, 29. 4.). Andelsrutebiler paa Als kendtes ulovlige (H. 23. 8.).

Nationalbanken sikrer Haderslev og Sønderborg Amter 800,000 Kr. til Vejarbejder (H. 3. 3.). Af Vejafgifterne tilfalder der i Sønderjylland Amtskommunerne 19,595,715 Kr. Sognekommunerne 14,309,082 Kr. og Byerne 3,204,106 Kr. (H. 11. 10.).

Telefontaksterne nedsættes i Sønderjylland med 10 % eller mere (H. 25. 8.).

6. Kommunt.

Der var en Tidlang Tale om, at Garnisonen skulde flyttes fra Tønder. Imidlertid blev dog Resultatet af Overvejelserne, at Byen beholder Garnisonen, og at der skal bygges Kaserne der (Av. 9. 6.). Haderslev Havn overtager Eksportstaldene der i Byen i to Aar og et Udvalg nedsættes til at arbejde for Kreatureksport fra Haderslev (H. 26. 8., 27. 9., 14. 10., 15. 10.). Af 20 nye Huse, der bygges i Haderslev, er de 12 belaaet gennem Byens Byggefond (H. 30. 7.). Haderslev frivillige Brandværn fejrer 50-Aars Jubilæum den 12. 8. (H. 11. 8.).

7. Menighedsliv.

I Genner søges bygget en Kirke (H. 3. 3.). Den nye Kirke i Rinkenæs indvies (H. 5. 9.). Det gamle Orgel i Frue Kirke i Haders-

lev er bleven restaureret (II. 1. 9.). Kirkeligt Samfunds Møde holdes i Aar i Sønderborg (H. 19. 3.). I December fejredes mange Steder to Hundredeaaret for Udgivelsen af H. A. Brorsens Julesalmer (H. 1.—6. 12.). I Tinglev afskaffedes »Salmebog for Kirke og Hjem« (Av. 10. 3.).

8. Oplysning.

Ved den ministerielle Prøve i 1931 viste Landsbyskolerne i Aabenraa Amt sig at være over Gennemsnittet af dem paa Langeland, Ærø, Hads-Ning Herreder og Ulfborg-IIind Herreder. Navnlig stod de højt i Retskrivning og Regning. Kun i Skrivning var de under Gennemsnittet (H. 26. 2.). Haderslev Katedralskole havde i Maj 308 Elever (H. 2. 6.). Fra Aabenraa Statsskole dimitteredes 10 Studenter (H. 25. 6.), fra Tønder 15 (H. 27. 6.), Sønderborg 24 (H. 29. 6.), Haderslev 35. Desuden 7 fra et privat Kursus i Rødding (H. 4. 7.). Fra Seminariet i Haderslev udgik 29 ny Lærere (H. 10. 6.). Fra Tønder Seminarium dimitteredes 28 (H. 16. 6.). Haderslev By vil fra Foraaret 1933 indføre et 8. Skoleaar (H. 22. 11.). I Aabenraa indføres frivilligt forlænget Skoletid, som alle Børnene gaar med til (H. 17. 12.). Paa et Møde i Rødding mødte Tanken om Udvidelse af Skoletiden stærk Modstand (H. 8. 12.). Graasten Landbrugsskole har 430,501 Kr. Aktiver og 391,229 Kr. Gæld (H. 25. 7.). For Haderslev Østeramt oprettes der en landbrugsfaglig Skole i Haderslev (H. 4. 10.). Den begyndte med 150 Elever (H. 21. 11.). Historisk Samfund for Sønderjylland havde 726 Medlemmer. Regnskabet balancerede med 5246 Kr. (H. 27. 6.). I Tønder Amt gaar 80 % af Børnene i dansk og 20 % i tysk Skole (Av. 5. 7.). Tønder Bibliotek har de to sidste Aar udlaant henholdsvis 40,119 og 37,516 Bind (Av. 7. 6.). Historisk Samfund for Als og Sundeved beretter om sin Aarsvirksomhed (II. 10. 3.).

9. Pressen.

Den 4. Oktober var det 50 Aar siden »Vestslesvigs Tidende« blev genoprettet (Av. 7. 4., 1. 10.). Flensborg Avis har store Vanskeligheder at kæmpe med (Av. 23. 3., Gr. S. 134.).

Personligt.

Af Fødselsdage, der har givet Anledning til udførligere Omtale af vedkommendes Liv og Gerning, kan nævnes: Fr. Fischers Datter, Fru Andersen, fylder 89 Aar (H. 26. 1.). H. P. Hanssen 70 Aar 21. 2., Nis Nissen, Nørborg 70 Aar 5. 8. (H. 4. 8.). Landstingsmand Jens Høyer, Billeslund 60 (H. 22. 8.). Magdalene Moos, Nybøl, 60 Aar (II. 3. 9.). Fru Lycke, Rødding, 80 Aar (II. 4. og 5. 11.). Gaardejer H. Lorensen, Bodsbøl, 70 Aar (Av. 25. 9.). Pastor Jørgensen i Skærbæk

70 Aar (Av. 23. 12.). Minder og Optegnelser af Jens Jørgensen, Gammelgab offentliggøres (H. 29. 8. f.). Pastor Jørgen Eriksen, Asserballe, fortæller i Anledning af sit 25 Aars Jubilæum om sine Oplevelser (H. 2. 12.).

Af Dødsfald nævnes: Jacob Appel, Askov (H. 2. 1.). Broder Haasen i Vodder (H. 8. 3.). Fru Gabe, Christiansfeld (H. 4. 4.). Fru Thiellesen, Danmarks ældste (H. 19. 5.). Degn Bram, Tandslet (H. 16. 6.). Pastor emer. N. C. Nielsen i Flensborg (H. 5. 7.), fhv. General-superintendent Kaftan (H. 29. 11.).

Andre Sager.

H. P. Jørgensen i Uge hævder, at Olmersvold har spærret Hærvejen lige fra Vesterhavet til Østersøen (H. 14. 1.). Hejselbjerg Paulsen fortsætter Øster Løgum Sogns Historie (H. 30. 1., 3. 2., 6. 4., 19. 8., 31. 8.). Ved Rumohrsgaard findes en Sten med 127 indgnedne Skaaler (H. 19. 2.) 200 Aars Brødremissionsarbejde. Missionærernes Navne (H. 7. 5.). Der foretages Udgravninger ved Brovold (H. 17. 6.). Jels Vold blev udgravet for 3 Aar siden. Det skal være et midalderligt Befæstningsværk (H. 28. 6.). Ved Hestholm ved Tønder findes Eem- eller Cyprinaler fra 17—38 m Dybde (H. 6. 7.). I Jul Sø menes en gammel Boplads funden (H. 12. 8.). Voldsteder og Kirketømter i Frøs Herred omtales (H. 1. 9.).
